

ΤΖΟΖΕΦ ΣΤΙΓΚΛΙΤΣ: “Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΙΝΑΙ ΣΤΗ ΡΙΖΑ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ”

Οι πολιτικές λιτότητας μας οδηγούν σε μια «διπλή ύφεση», προειδοποιεί ο Αμερικάνος οικονομολόγος Τζόζεφ Στίγκλιτς.

Μια συζήτηση με τον Μάρτιν Έιερμαν για τη νέα οικονομική σκέψη και την επιρροή του χρήματος στην πολιτική.

The European: Τέσσερα χρόνια μετά το ξεκίνημα της χρηματοπιστωτικής κρίσης, σας ενθαρρύνουν οι τρόποι με τους οποίους οι οικονομολόγοι έχουν προσπαθήσει να την εξηγήσουν και από τον τρόπο με τον οποίο αυτές οι αντιλήψεις έχουν χρησιμοποιηθεί από τις κυρίαρχες πολιτικές δυνάμεις;

Στίγκλιτς: Επιτρέψτε μου να διαχωρίσω τις ερωτήσεις λίγο διαφορετικά. Οι ακαδημαϊκοί οικονομολόγοι έπαιξαν ένα σημαντικό ρόλο στο να προκαλέσουν την κρίση. Τα μοντέλα τους ήταν υπερβολικά απλοποιημένα, διαστρεβλωμένα, και άφηναν απέξω τις πιο σημαντικές πλευρές. Αυτά τα λανθασμένα μοντέλα ενθάρρυναν τότε τους ασκούντες πολιτική να πιστέψουν πως οι αγορές θα λύσουν όλα τα προβλήματα. Πριν από την κρίση, αν ήμουν ένας στενόμυαλος οικονομολόγος, θα ήμουν πολύ ευχαριστημένος που έβλεπα πως οι ακαδημαϊκοί είχαν μια μεγάλη επίδραση στις πολιτικές. Αλλά δυστυχώς αυτό ήταν κακό για τον κόσμο. Μετά την κρίση, θα ελπίζατε πως οι ακαδημαϊκοί θα είχαν αλλάξει και ότι η άσκηση πολιτικής θα είχε αλλάξει επίσης και θα είχε γίνει πιο επιφυλακτική και προσεκτική. Θα περιμένατε

πως ύστερα από όλες αυτές τις λανθασμένες προβλέψεις στο παρελθόν, η πολιτική θα απαιτούσε από τους ακαδημαϊκούς μια επανεξέταση των θεωριών τους. Είμαι από κάθε άποψη πολύ απογοητευμένος.

The European: Έχουν υπόψη τους οι οικονομολόγοι τα λάθη των μοντέλων τους αλλά δεν έχουν δουλέψει ώστε να τα απορρίψουν ή να τα βελτιώσουν;

Στίγκλιτς: Αυτοί που πίστευαν στις ελεύθερες αγορές πριν την κρίση, πιστεύουν σε αυτές ακόμα και σήμερα. Κάποιοι λίγοι έχουν αλλάξει, και θέλω να τους αναγνωρίσω το ότι το παραδέχονται, λέγοντας: «Κάναμε λάθος. Δώσαμε λίγη σημασία σε αυτή ή την άλλη πλευρά των μοντέλων μας». Αλλά η αντίδραση των περισσότερων ήταν διαφορετική. Οι πιστοί της ελεύθερης αγοράς δεν έχουν αναθεωρήσει τις πεποιθήσεις τους.

The European: Ας δούμε λοιπόν τη μεγάλη εικόνα. Πιστεύετε πως η κρίση θα έχει επίδραση στις μελλοντικές γενιές οικονομολόγων και πολιτικών, αλλάζοντας για παράδειγμα τον τρόπο με τον οποίο διδάσκονται τα βασικά οικονομικά;

Στίγκλιτς: Πιστεύω πως οι νέοι άνθρωποι όντως αλλάζουν. Οι νεότεροι μαθητές μου σε μεγάλο βαθμό δεν μπορούν να καταλάβουν πως μπορούσαν να γίνουν πιστευτά τα παλιά μοντέλα. Αυτό είναι καλό. Από την άλλη όμως, πολλοί από αυτούς λένε πως, αν θες να γίνεις οικονομολόγος, θα πρέπει να αντιμετωπίσεις τους γηραιότερους που πιστεύουν τις λανθασμένες θεωρίες τους, που διδάσκουν τις θεωρίες αυτές, και αναμένουν κι από εσένα να τις πιστέψεις. Οπότε επιλέγουν να μην πάνε σε αυτούς τους κλάδους των οικονομικών. Αλλά εκεί που έχω απογοητευτεί ακόμα πιο πολύ είναι όσον αφορά την άσκηση πολιτικής στην Αμερική. Ο Μπεν Μπερνάνκι σε μια ομιλία του είπε: «δεν υπήρχε τίποτα στραβό στην οικονομική θεωρία, τα προβλήματα ήταν σε κάποιες λεπτομέρειες στην εφαρμογή της». Στην πραγματικότητα υπήρχαν πολλά στραβά στην οικονομική θεωρία και στο βασικό πλαίσιο πολιτικής που προερχόταν από τη θεωρία. Αν η νοοτροπία σου είναι πως τίποτα δεν ήταν στραβό, δεν θα αναζητήσεις καινούρια

μοντέλα. Και αυτό είναι πολύ απογοητευτικό.

The European: Φαίνεται ότι υπήρξε αρκετή διαφωνία μεταξύ των οικονομικών συμβούλων του Ομπάμα όσον αφορά το ποια ήταν η σωστή γραμμή. Και στην Ευρώπη, θεμελιώδεις οικονομικές αρχές όπως η απόλυτη προσύλωση στη μεγέθυνση του ΑΕΠ έχουν τελικά βρεθεί υπό αμφισβήτηση.

Στίγκλιτς: Κάποιοι Αμερικάνοι πολιτικοί έχουν αναγνωρίσει τον κίνδυνο της κατάρρευσης, αλλά είναι μειοψηφία. Στην Ευρώπη τα πράγματα είναι λίγο καλύτερα, τουλάχιστον στο επίπεδο των διακηρύξεων. Διάφοροι σημαντικοί οικονομολόγοι όπως ο Ντέρεκ Τέρνερ και ο Μέρβιν Κινγκ, έχουν αναγνωρίσει ότι κάτι πάει λάθος. Η Επιτροπή Vickers έχει επανεξετάσει με προσοχή την οικονομική πολιτική. Στις ΗΠΑ δεν έχουμε παρόμοιες εξελίξεις. Στη Γερμανία και τη Γαλλία ο φόρος στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές και τα όρια στις αμοιβές των ανώτερων στελεχών έχουν τεθεί ήδη στο τραπέζι. Ο Σαρκοζί λέει πως ο καπιταλισμός δε δούλεψε, η Μέρκελ λέει πως σωθήκαμε από το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο, αν και ανήκουν και οι δύο στο συντηρητικό μπλοκ! Οι τραπεζίτες δεν το καταλαβαίνουν αυτό ακόμη και αυτό εξηγεί το γιατί βλέπουμε ακόμα τον επικεφαλής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, τον Μάριο Ντράγκι, να λέει πως πρέπει να εγκαταλείψουμε το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας την ίδια στιγμή που η Μέρκελ λέει το ακριβώς αντίθετο: ότι το κοινωνικό μοντέλο μας βοήθησε να προχωρήσουμε όταν οι κεντρικές τράπεζες απέτυχαν στη ρυθμιστική τους δουλειά και χρησιμοποίησαν την πολιτική για να αλλάξουν τη φύση των κοινωνιών μας.

The European: Πώς έχουν επηρεαστεί τα δικά σας πιστεύω από την κρίση;

Στίγκλιτς: Δε νομίζω πως έχει υπάρξει μια θεμελιώδης αλλαγή στη σκέψη μου. Η κρίση έχει ενδυναμώσει κάποια πράγματα που έλεγα προηγουμένως και μου έδειξε πόσο σημαντικά είναι. Το 2003 έγραψα για τον κίνδυνο της αλληλεξάρτησης, όπου η κατάρρευση μιας τράπεζας μπορεί να επιφέρει την κατάρρευση άλλων τραπεζών και να αυξήσει την ευθραστότητα του τραπεζικού

συστήματος. Πίστεψα πως ήταν κάτι σημαντικό αλλά η ιδέα δε διαδόθηκε τότε. Την ίδια χρονιά μελετήσαμε τα προβλήματα «εντολέα-εντολοδόχου» στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Τώρα αναγνωρίζουμε πόσο σημαντικά είναι αυτά τα θέματα. Ανέπτυξα το επιχείρημα ότι το πραγματικό ζήτημα στη νομισματική οικονομική έχει να κάνει με την πίστη, όχι με την προσφορά χρήματος. Τώρα όλοι αναγνωρίζουν πως η κατάρρευση του πιστωτικού συστήματος προκάλεσε την κατάρρευση των τραπεζών. Η κρίση επιβεβαίωσε και ενδυνάμωσε συγκεκριμένες θεωρίες που είχα εξετάσει στο παρελθόν. Ένα θέμα που θεωρώ πολύ πιο σημαντικό απ' ό,τι το θεωρούσα πριν, είναι το ερώτημα της προσαρμογής και ο ρόλος του συστήματος συναλλαγματικών ισοτιμιών όπως το Ευρώ στην παρεμπόδιση της οικονομικής προσαρμογής. Ένα σχετικό ζήτημα μ' αυτό είναι και η σύνδεση μεταξύ διαρθρωτικών προσαρμογών και μακροοικονομικής δραστηριότητας. Τα γεγονότα της κρίσης με έχουν οδηγήσει στο να κοιτάξω προσεκτικά κι αυτά τα θέματα.

The European: Ο φόρος στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές φαίνεται πως έχει «πεθάνει» πολιτικά στην Ευρώπη. Τώρα η οικονομική πολιτική στην Ευρώπη φαίνεται πως κυριαρχείται από τη λογική της λιτότητας και από το να εξαναγκάζεις τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες να μοιάσουν περισσότερο με τη Γερμανία.

Στίγκλιτς: Η λιτότητα θα αποβεί καταστροφική. Οδηγεί σε μια «διπλή ύφεση» που θα μπορούσε να είναι αρκετά σοβαρή. Πιθανώς θα κάνει χειρότερη την κρίση στην Ευρώπη. Οι βραχυπρόθεσμες συνέπειες θα είναι πολύ άσχημες για την Ευρώπη. Αλλά το ευρύτερο θέμα είναι το «Γερμανικό μοντέλο». Υπάρχουν πολλές πλευρές αυτού –ανάμεσά τους το κοινωνικό μοντέλο– που επιτρέπουν στη Γερμανία να αντεπεξέλθει σε μια πολύ μεγάλη βουτιά στο ΑΕΠ με το να προσφέρει υψηλά επίπεδα κοινωνικής προστασίας. Το Γερμανικό μοντέλο της επαγγελματικής κατάρτισης είναι επίσης πολύ επιτυχημένο. Αλλά υπάρχουν άλλα χαρακτηριστικά που δεν είναι τόσο θετικά. Η Γερμανία είναι μια εξαγωγική χώρα, αλλά αυτό δεν μπορεί να ισχύει για όλες τις χώρες. Αν κάποιες χώρες έχουν πλεονάσματα εξαγωγών, αναγκάζουν κάποιες άλλες να έχουν ελλείματα. Η Γερμανία ασκεί μια

πολιτική που άλλες χώρες δεν μπορούν να μιμηθούν και προσπάθησε να την εφαρμόσει στην Ευρώπη με έναν τρόπο που διογκώνει τα προβλήματα της Ευρώπης. Το γεγονός πως κάποιες πλευρές του Γερμανικού μοντέλου είναι καλές δε σημαίνει πως όλες οι πλευρές του μπορούν να εφαρμοστούν σε ολόκληρη την Ευρώπη.

The European: Και δε σημαίνει πως η οικονομική μεγέθυνση θα ικανοποιήσει τα κριτήρια της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Στίγκλιτς: Ναι, οπότε υπάρχει και κάτι άλλο που πρέπει να λάβουμε υπόψη: τι συμβαίνει στους περισσότερους πολίτες σε μια χώρα; Όταν κοιτάς την Αμερική, πρέπει να παραδεχτείς ότι έχουμε αποτύχει. Οι περισσότεροι Αμερικάνοι είναι σε χειρότερη κατάσταση σήμερα απ' ό,τι ήταν πριν από 15 χρόνια. Ένας εργαζόμενος πλήρους απασχόλησης στις ΗΠΑ είναι σε χειρότερη κατάσταση απ' ό,τι ήταν 44 χρόνια πριν. Αυτό είναι τρομερό –μισός αιώνας στασιμότητας. Το οικονομικό σύστημα δε διανέμει. Δεν έχει σημασία αν κάποιοι άνθρωποι στην κορυφή επωφελήθηκαν σε τρομακτικό βαθμό, όταν η πλειοψηφία των πολιτών δεν είναι σε καλύτερη κατάσταση. Το οικονομικό σύστημα δε λειτουργεί. Πρέπει επίσης να ρωτήσουμε αν και το Γερμανικό σύστημα διανέμει. Δεν έχω μελετήσει όλα τα στοιχεία αλλά η αίσθησή μου είναι πως όχι.

The European: Τι θα λέγατε σε κάποιον που λέει: οι δημογραφικές μεταβολές και το τέλος της βιομηχανικής εποχής έχει κάνει το κράτος πρόνοιας οικονομικά μη διατηρήσιμο. Δεν μπορούμε να αναμένουμε ότι θα μειώσουμε το χρέος μας χωρίς να μειώσουμε θεμελιωδώς τα μακροχρόνια κόστη του κράτους πρόνοιας.

Στίγκλιτς: Αυτό είναι παράλογο. Το ερώτημα σχετικά με την κοινωνική προστασία δεν έχει να κάνει με τη διάρθρωση της παραγωγής. Έχει να κάνει με την κοινωνική σύνοχη, την αλληλεγγύη. Γι' αυτό είμαι και πολύ επικριτικός εναντίον του επιχειρήματος του Μάριο Ντράγκι ότι η κοινωνική προστασία πρέπει να ανατραπεί. Δεν υπάρχει βάση γι' αυτό το επιχείρημα.

Οι χώρες που τα πάνε πολύ καλά στην Ευρώπη είναι οι σκανδιναβικές. Η Δανία είναι διαφορετική από τη Σουηδία, η Σουηδία είναι διαφορετική από τη Νορβηγία, όλες όμως έχουν ισχυρή κοινωνική προστασία και όλες μεγενθύνονται. Το επιχείρημα ότι η απάντηση στην τωρινή κρίση είναι μια μείωση της κοινωνικής προστασίας είναι στην πραγματικότητα ένα επιχείρημα του 1% που λέει: «Πρέπει να αρπάξουμε ένα ακόμα μεγαλύτερο κομμάτι της πίτας». Αν όμως η πλειοψηφία των ανθρώπων δεν επωφελείται από την οικονομική πίτα, τότε το σύστημα έχει αποτύχει. Δε θέλω πια να μιλάω για το ΑΕΠ, θέλω να μιλάω για το τι συμβαίνει στους περισσότερους πολίτες.

The European: Έχει καταφέρει η πολιτική Αριστερά να αρθρώσει την κριτική αυτή;

Στίγκλιτς: Ο Πωλ Κρούγκμαν έχει αρθρώσει ισχυρή κριτική εναντίον των προγραμμάτων λιτότητας. Η γενικότερη επίθεση έχει γίνει αλλά δεν είμαι σίγουρος ότι έχει εισακουστεί. Το κρίσιμο ερώτημα αυτή τη στιγμή είναι το πώς βαθμολογούμε τα οικονομικά συστήματα. Δεν έχει αρθρωθεί πλήρως αλλά είμαι σίγουρος πως θα το κερδίσουμε αυτό. Ακόμη και η Δεξιά αρχίζει να συμφωνεί πως το ΑΕΠ δεν είναι το ιδανικό μέτρο της οικονομικής προόδου. Η έννοια της ευημερίας των περισσότερων πολιτών είναι πραγματικά πολύ εύκολη να την αντιληφθεί ο οποιοσδήποτε.

The European: Μου φαίνεται πως η συζήτηση ακόμα έχει να κάνει πολύ με τις στατιστικές μετρήσεις –αν δε μετράμε το ΑΕΠ, μετράμε κάτι άλλο, όπως την ευτυχία ή τις εισοδηματικές διαφορές. Υπάρχει όμως κάποιο σημείο σε αυτές τις συζητήσεις που δεν μπορεί να τεθεί με αριθμητικούς όρους, σχετικά με τις αξίες που καλλιεργούμε στο οικονομικό μας σύστημα;

Στίγκλιτς: Οφείλουμε να κάνουμε αυτές τις συζητήσεις περί ηθικής. Αλλά ξεκινώ από μια στενότερη βάση. Ξέρουμε ότι το εισόδημα δεν αντανakλά πολλά πράγματα για τα οποία νοιαζόμαστε. Αλλά ακόμα και με έναν ατελή δείκτη όπως το εισόδημα, πρέπει να νοιαζόμαστε για το τι συμβαίνει στους περισσότερους πολίτες. Είναι ωραίο που ο Μπιλ Γκέιτς τα πάει

καλά. Αλλά αν όλα τα λεφτά πηγαίνουν στον Μπιλ Γκέιτς, το σύστημα δε θα μπορούσε να βαθμολογηθεί ως επιτυχημένο.

The European: Αν η πολιτική Αριστερά δεν έχει καταφέρει να αρθρώσει πλήρως αυτή την ιδέα, η κοινωνία των πολιτών έχει καταφέρει να καλύψει το κενό;

Στίγκλιτς: Ναι, το κίνημα του Occupy έχει πετύχει στο να φέρει στο προσκήνιο των πολιτικών συζητήσεων αυτές τις ιδέες. Έγραψα ένα άρθρο στο Vanity Fair το 2011 με τίτλο «Του 1%, από το 1%, για το 1%» που είχε απήχηση σε πολλούς ανθρώπους γιατί «μίλησε» στις ανησυχίες μας. Διαμαρτυρίες όπως αυτή του Occupy Wall Street είναι επιτυχημένες μόνο όταν καταπιάνονται με αυτές τις κοινές ανησυχίες. Υπήρξε ένα άρθρο σε μια εφημερίδα που περιέγραφε την αστυνομική βία στο Όκλαντ. Πήραν συνεντεύξεις από πολλούς ανθρώπους, συμπεριλαμβανομένων και αστυνομικών, οι οποίοι έλεγαν: «Συμφωνώ με τους διαδηλωτές». Αν ρωτάτε για το μήνυμα, η κυρίαρχη στάση ήταν υποστηρικτική και η μεγαλύτερη ανησυχία είναι πως το κίνημα του Occupy δεν υπήρξε αρκετά αποτελεσματικό στο να μεταφέρει αυτό το μήνυμα παντού.

The European: Πώς μεταβαίνουμε από το να μιλάμε για την οικονομική ανισότητα σε χειροπιαστή αλλαγή; Όπως είπατε νωρίτερα, η θεωρητική αναγνώριση των οικονομικών προβλημάτων δεν είναι απαραίτητο ότι θα μεταφραστεί σε πολιτική.

Στίγκλιτς: Εάν η πρόβλεψή μου για τις συνέπειες της λιτότητας είναι σωστή, θα δούμε ένα νέο κύκλο κινημάτων διαμαρτυρίας. Είχαμε το ξέσπασμα της κρίσης το 2008. Βρισκόμαστε στον πέμπτο χρόνο της κρίσης χωρίς να την έχουμε υπερβεί ακόμα. Δεν υπάρχει καν φως στο τούνελ. Όταν φτάσουμε σε αυτό το συμπέρασμα, ο λόγος θα αλλάξει.

The European: Πρέπει η κατάσταση να φτάσει να γίνει πραγματικά άσχημη πριν αρχίσει να βελτιώνεται;

Στίγκλιτς: Φοβάμαι πως ναι.

The European: Πρόσφατα γράψατε για την «αμετάκλητη παρακμή» των μεσοδυτικών πολιτειών των ΗΠΑ. Είναι η κρίση αυτή σημάδι πως οι ΗΠΑ έχουν εισέλθει σε μια αμετάκλητη οικονομική πτώση, ακόμα κι αν ακόμη θεωρούμε τη χώρα έναν ισχυρό πολιτικό παίκτη;

Στίγκλιτς: Αντιμετωπίζουμε μια πολύ οδυνηρή μετάβαση από μια βιομηχανική οικονομία σε μια οικονομία υπηρεσιών. Αποτύχαμε στο να διαχειριστούμε τη μετάβαση αυτή ομαλά. Αν δε διορθώσουμε το λάθος αυτό, θα πληρώσουμε ένα πολύ υψηλό αντίτιμο. Ήδη ο μέσος Αμερικάνος υποφέρει από την αποτυχημένη αυτή μετάβαση. Η ανησυχία μου είναι πως βάλαμε σε εφαρμογή προβληματικά οικονομικά μοντέλα. Ένα μεγάλο μέρος της ανισότητας στην Αμερική προκαλείται από την προσοδοθηρία: μονοπώλια, στρατιωτικές δαπάνες, προμήθειες, μεταλλευτικές βιομηχανίες, ναρκωτικά. Έχουμε κάποιους πολύ παραγωγικούς κλάδους, αλλά έχουμε και πολλούς παρασιτικούς. Η αισιόδοξη άποψη είναι πως η οικονομία μπορεί να μεγεθυνθεί εάν απαλλαγούμε από τους παρασιτικούς κλάδους και επικεντρωθούμε στους παραγωγικούς. Αλλά σε κάθε ασθένεια υπάρχει πάντα ο κίνδυνος πως τα παράσιτα θα «ρημάξουν» τα υγιή μέρη του σώματος. Ακόμα δεν έχουν αποφανθεί οι ένορκοι γι' αυτό.

The European: Έχουμε τουλάχιστον κατανοήσει την ασθένεια αρκετά καλά ώστε να προσφέρουμε τη σωστή θεραπεία; Ιδιαίτερα όσον αφορά την άσκηση πολιτικής και την κρίση στην Ευρώπη φαίνεται ότι μαντεύουμε ακόμα.

Στίγκλιτς: Νομίζω το πρόβλημα δεν έχει να κάνει με την έλλειψη κατανόησης εκ μέρους των απαθών κοινωνικών επιστημόνων. Ξέρουμε το βασικό δίλημμα, ξέρουμε και το αποτέλεσμα της χρηματοδότησης των εκστρατειών των ασκούντων πολιτική. Οπότε αντιμετωπίζουμε ένα φαύλο κύκλο: επειδή τα λεφτά μετράνε στην πολιτική, αυτό οδηγεί στο να μετράνε και στην κοινωνία, κάτι που αυξάνει το ρόλο τους στην πολιτική. Έτσι έχεις περισσότερες εκλογικές μεροληψίες και απογοήτευση με την πολιτική.

The European: Επικεντρώνεται υπερβολικά η πολιτική στα αποτελέσματα και δεν είναι το ίδιο ευαίσθητη στις διαδικασίες που παράγουν αυτά τα αποτελέσματα; Η βάση της δημοκρατίας εξαρτάται από τις οδούς συμμετοχής, όχι από την αποτελεσματικότητα συγκεκριμένων πολιτικών.

Στίγκλιτς: Ας το θέσω με τον ακόλουθο τρόπο: Κάποιοι ασκούν κριτική ότι επικεντρωνόμαστε περισσότερο στην ανισότητα και δε μας νοιάζουν πολύ οι ευκαιρίες. Αλλά οι ΗΠΑ είναι η χώρα με τη μεγαλύτερη ανισότητα ευκαιριών. Οι περισσότεροι Αμερικάνοι αντιλαμβάνονται πως οι δόλιες πολιτικές διαδικασίες οδηγούν σε δόλια αποτελέσματα. Αλλά δε γνωρίζουμε πώς να παρέμβουμε σε αυτό το σύστημα. Το Ανώτατο Δικαστήριο διορίστηκε από χρηματικά συμφέροντα και –διόλου περίεργο– αποφάσισε πως τα χρηματικά συμφέροντα είχαν ανεξέλεγκτη επιρροή στην πολιτική. Βραχυχρόνια, αυξάνουμε την επιρροή του χρήματος, με αρνητικές συνέπειες για την οικονομία και την κοινωνία.

The European: Πού θεμελιώνεται η αλλαγή; Στο κοινοβούλιο; Στην ακαδημαϊκή κοινότητα; Στο δρόμο;

Στίγκλιτς: Κοιτάξτε στους δρόμους και στην ακαδημαϊκή κοινότητα, δευτερευόντως. Όταν λέω πως η πλειοψηφία των οικονομολόγων με έχει απογοητεύσει, αυτό δε σημαίνει πως δεν υπάρχουν διαφοροποιήσεις. Υπάρχουν ομάδες που προωθούν μια νέα οικονομική σκέψη και αμφισβητούν τα παλιά μοντέλα.

The European: Έχετε γράψει πως η πρόκληση είναι να απαντάς στις κακές ιδέες όχι με απόρριψη αλλά με καλύτερες ιδέες. Ποιος είναι ο ισχυρότερος μοχλός για να επηρεάσει η νέα οικονομική σκέψη τη λήψη πολιτικών αποφάσεων;

Στίγκλιτς: Η διάγνωση είναι πως η πολιτική είναι στη ρίζα του προβλήματος: εκεί φτιάχνονται οι κανόνες του παιχνιδιού, εκεί αποφασίζουμε για τις πολιτικές που ευνοούν τους πλούσιους και έχουν επιτρέψει στο χρηματοπιστωτικό τομέα να συσσωρεύσει τεράστια οικονομική και πολιτική δύναμη. Το πρώτο βήμα είναι να γίνουν πολιτικές μεταρρυθμίσεις: Αλλαγή της νομοθεσίας

χρηματοδότησης των εκστρατειών, λόγω χάρη. Να γίνει πιο εύκολο για τους ανθρώπους να ψηφίζουν –στην Αυστραλία η συμμετοχή στις εκλογές είναι υποχρεωτική. Να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα των εκλογικών μεροληψιών. Αυτές προκαλούν το να μη μετράει η ατομική ψήφος. Αν δε μετράει, τότε αφήνεις τα συμφέροντα του χρήματος να προωθούν τη δική τους ατζέντα. Να αλλάξει το δικαίωμα κωλυσιεργίας που έχει μετατραπεί από μια σπανίως χρησιμοποιούμενη τακτική στο Κογκρέσο σε ένα συχνό χαρακτηριστικό της πολιτικής. Αποδυναμώνει τους Αμερικάνους. Ακόμα κι αν πλειοψηφείς, δεν μπορείς να κερδίσεις.

The European: Έχουμε μπροστά μας έξι μήνες προεκλογικής εκστρατείας για τις προεδρικές εκλογές. Ο ρόλος του χρήματος έχει υιοθετηθεί κι από τα δύο κόμματα. Η μεταρρύθμιση του συστήματος χρηματοδότησης των εκστρατειών φαντάζει απίθανη.

Στίγκλιτς: Ακόμα και οι οπαδοί των Ρεπουμπλικάνων έχουν συνειδητοποιήσει τη δύναμη του χρήματος, έχοντας δει πώς επηρέασε και διέστρεψε τις προκριματικές. Τα αποτελέσματα δεν είναι αυτά που ήλπιζε η βάση του Ρεπουμπλικανικού κόμματος. Η επερχόμενη καταστροφή γίνεται όλο και πιο ξεκάθαρη, αλλά αυτό δεν θα οδηγήσει σε άμεσες παρεμβάσεις. Αυτοί που εκλέγονται εξαρτώνται από αυτά τα χρήματα. Θα χρειαστεί ένα ισχυρό τρίτο κόμμα ή η κοινωνία των πολιτών να κάνει κάτι γι' αυτό.

Συνέντευξη του Τζόζεφ Στίγκλιτς στο περιοδικό The European
Μετάφραση: Μιχάλης Βεληζιώτης

Πηγή/φωτό: The Red Notebook